

Introducere

11 martie 2020: școlile s-au închis într-un moment critic al începutului pandemiei. În mai puțin de o săptămână, mă familiarizam deja cu platforma Zoom – orele se mutaseră în online. Totuși, în jurul meu, auzeam că nu toate școlile se adaptau la fel de rapid. Acest nou context de desfășurare a orelor venea cu o mulțime de întrebări: vom reuși să parcurgem materia în același ritm ca înainte? Când ne vom revedea colegii? Când vom reveni la normal?

Pandemia de COVID-19 a avut un impact major asupra educației. Pentru mine, ca elevă în clasa a XII-a, educația online a însemnat incertitudine, un sentiment de ușoară singurătate, estomparea rolurilor și a responsabilității, dar și dezvoltarea competențelor digitale și chiar a creativității.

Acum, ca Ambasador în proiectul UNITED, unde promovăm valorile europene, îmi pun problema altfel: cum ne putem uni într-o discuție despre efectele pandemiei asupra educației? Ce putem învăța despre valori europene precum libertatea, egalitatea sau solidaritatea din experiența educației în pandemie? Pentru a răspunde la aceste întrebări, am pornit studiul *Connected in Education*.

Cercetarea a fost realizată pe parcursul a două săptămâni și a constat din 30 de întrebări care au încurajat **134 de elevi de gimnaziu sau liceu, respectiv studenți să-și spună părerea despre sistemul online de învățare**, să reflecteze asupra acestuia și să împărtășească experiențele avute în timpul orelor online. La completarea chestionarului, 92% din respondenți se aflau în sistemul fizic, dar toți au experimentat educația online sau hibrid.

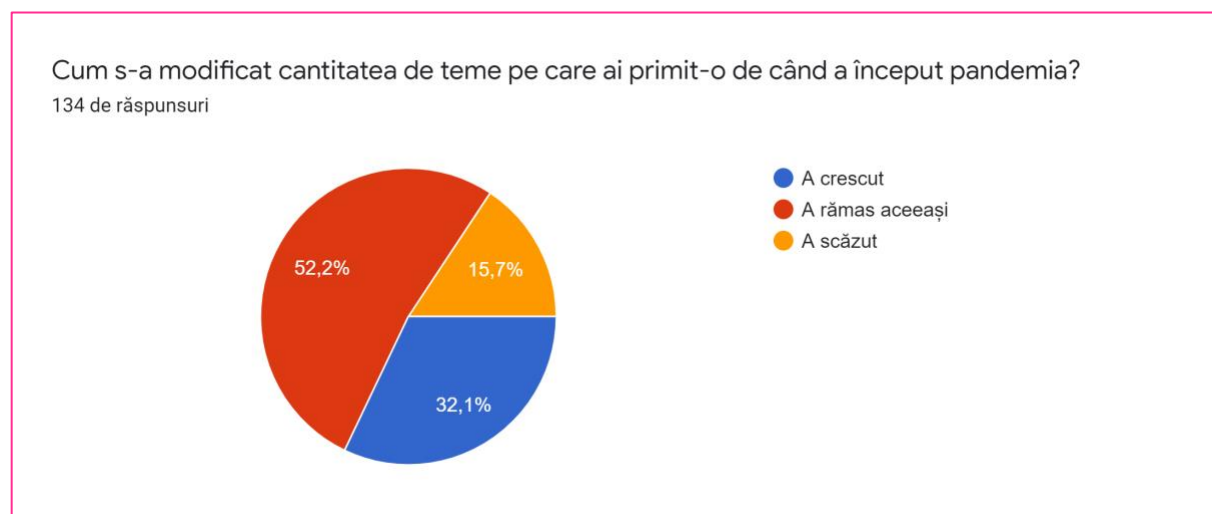
Răspunsurile arată zonele în care sistemul online a fost deficitar, cum ar putea fi îmbunătățit, dar și aspectele bune pe care le putem integra și în sistemul tradițional, față-n față.

Acomodarea cu sistemul online

Ne-am aștepta ca nevoia de adaptare a elevilor la noul sistem să fi condus la o cantitate mai mică de teme. Totuși, la toate categoriile de respondenți, a fost minoritară opinia că temele au fost mai puține de când a început pandemia, dar procentul ei crește cu nivelul ciclului de învățământ: 4% la gimnaziu, 18% la liceu, 25% la licență. Cum putem înțelege acest trend?

Să ne imaginăm: un elev în fața unui laptop, ușor confuz, se străduiește să distingă cuvintele profesorului printre întreruperile de conexiune. Acest elev am fost și eu. Ora începe mai greu, după ce reușesc toți să se conecteze, comunicarea elevi – profesor ia mai mult timp, dar materia

de parcurs este aceeași. Cu trecerea orelor în online, o parte din activitatea de la clasă a revenit elevilor, după ore. Învățarea a devenit mai individuală, cantitatea de teme a crescut. Faptul că temele au crescut mai puțin cu creșterea nivelului ciclului de studii arată că adaptarea și comunicarea au fost mai bune cu creșterea în vârstă.

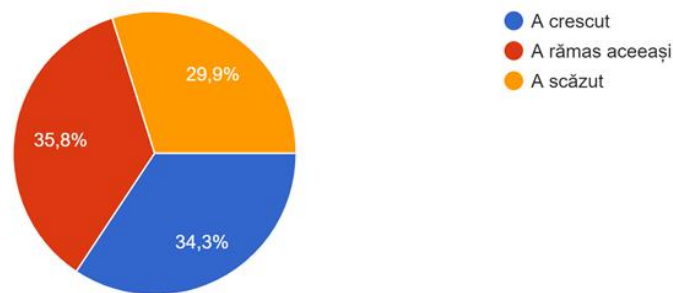
Orele online au creat noi obiceiuri. Majoritatea răspunsurilor se referă la modificarea programului, în general prin trezitul mai târziu și săritul peste masa de dimineață. Mai mult, 18% nu reușeau mereu să intre de la prima oră. Cum ne explicăm că, deși cantitatea de timp liber a crescut, gestionarea acestuia a devenit mai dificilă? Un posibil factor este comoditatea orelor online: deplasarea către școală impune un program riguros, abandonat în comoditatea mediului de acasă. Fără acest program, este ușor să supraestimăm timpul pe care îl avem la dispoziție și să-l folosim ineficient. Acest aspect al gestionării timpului este de reținut pe măsură ce ne îndreptăm către o societate tot mai digitalizată, mai eficientă.

Populare sunt și răspunsurile care menționează scăderea capacității de concentrare, sau chiar anxietatea provocată de programul solicitant: „*Sunt din ce în ce mai nervos și plâng mai des (probabil de la oboseală)*”. Motivele asociate de respondenți sunt lipsa de interactivitate a orelor, dar unele opinii aduc în discuție și „scrisul” temelor ca ajutor pentru concentrare.

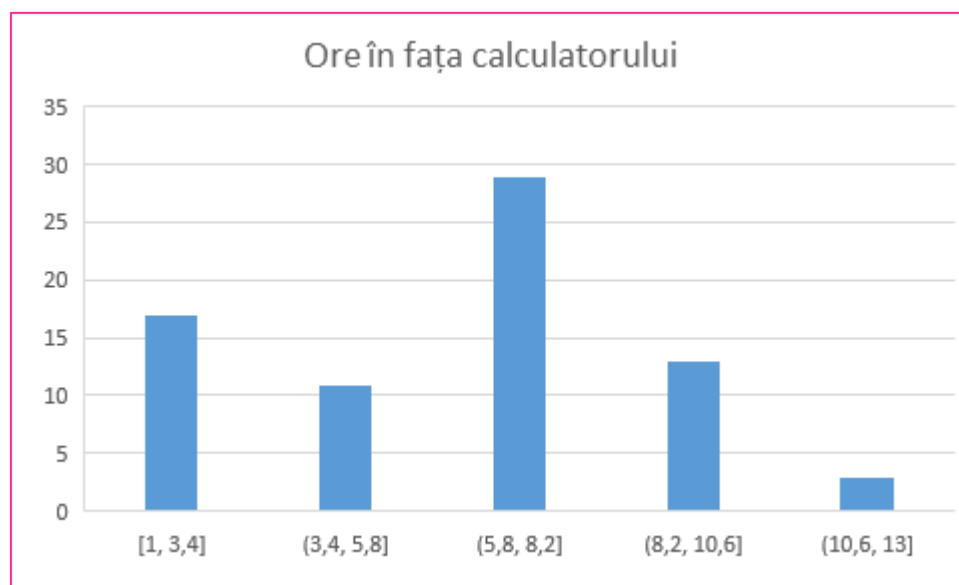
Surprinzătoare sunt răspunsurile despre creșterea timpului dedicat mișcării fizice, obicei facilitat de timpul liber în plus. Conform cercetării, pentru 70% din respondenți cantitatea de timp liber a crescut sau a rămas aceeași după ce a început pandemia (vezi diagrama de mai jos). Acest lucru este explicabil prin economisirea timpului dedicat transportului.

Cum s-a modificat cantitatea de timp liber pe care l-ai avut?

134 de răspunsuri

Un alt obicei pozitiv este creșterea eficienței în lucrul pe computer, pentru realizarea temelor, pregătirea pentru concursuri și olimpiade sau organizarea informațiilor de reținut. În același timp, multe răspunsuri menționează obiceiuri legate de folosirea excesivă a tehnologiei: „*Să iau telefonul în mână din greșeală*”, „*Deschiderea calculatorului dimineața*”. Într-adevăr, timpul petrecut în fața calculatorului este semnificativ: **în medie, 6 ore pe zi.**

Adaptarea la noua situație s-a dovedit dificilă pentru majoritatea elevilor, 75% simțind la un moment dat că rămân în urmă cu materia. Începutul pandemiei a însemnat o rupere de ritm în parcurgerea materiei și a durat un timp până ce lucrurile au început să se stabilizeze. Majoritatea respondenților consideră că educația online a atins un punct de stabilitate la finalul anului 2020, când, conform unor răspunsuri, profesorii s-au obișnuit cu tehnologia necesară orelor online. Din majoritatea părerilor rezultă că nu neapărat sistemul de la distanță a condus la încetinirea ritmului de învățare, ci de impact a fost noutatea acestuia.

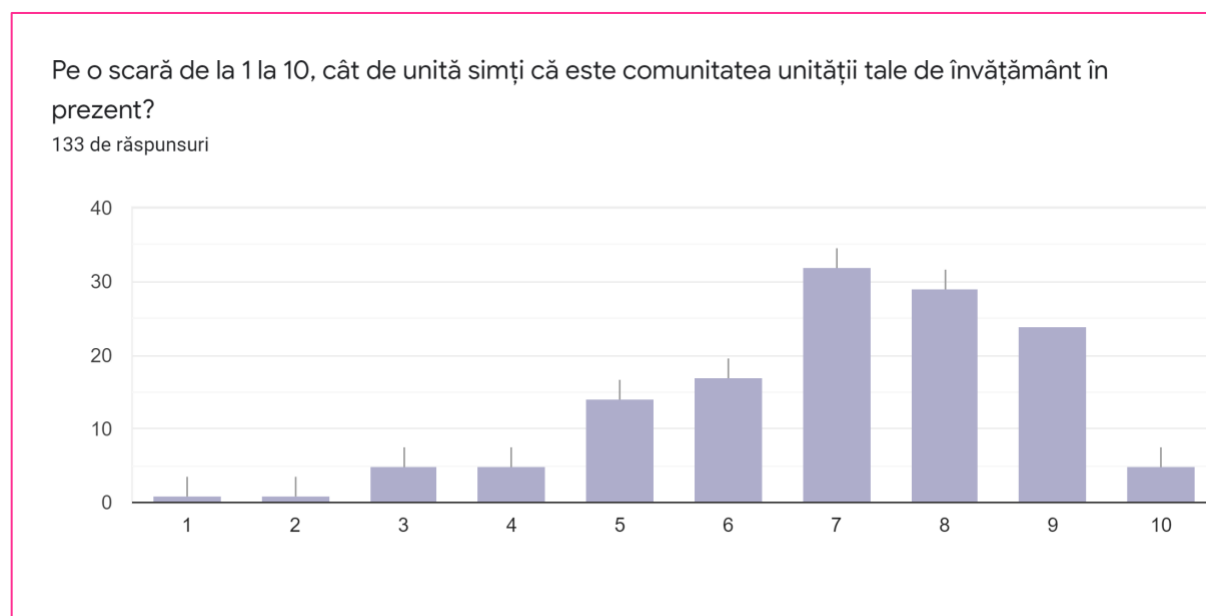
În urma sondajului, am aflat că există și **adeptii ai sistemului online (20% din respondenți)**. Chiar dacă majoritatea preferă sistemul fizic, 87% consideră ca orele online vin cu anumite avantaje, dintre care comoditatea studiului de acasă (40 de răspunsuri) și digitalizarea educației (7 răspunsuri). Comoditatea orelor a însemnat economisirea timpului dedicat transportului, dar și încrederea de a-și exprima ideile la ore din mediul propriu. Digitalizarea educației a constat în înlocuirea parțială a temelor clasice cu proiecte și utilizarea unor platforme online. Conform sondajului, 64% din profesori au început să utilizeze Google Classroom pentru a livra informația. Alte platforme utile au fost Kahoot și Schoology.

Părerile exprimate nu au fost luate în considerare

Interacțiunea cu profesorii și ceilalți elevi a lipsit cel mai mult din orele online: **66% au simțit că s-a pierdut legătura elev-profesor**. Totuși, această legătură este foarte importantă: dialogul direct, fără întârzierile cauzate de dificultăți tehnice, comunicarea prin limbajul non-verbal și paraverbal, socializarea cu colegii în pauze sunt elemente importante în procesul de învățare.

Astfel, 82% din participanții la sondaj au considerat că părerea nu le-a fost luată în considerare. Situațiile respective aduc în discuție sugestii pe care elevii le-au înaintat profesorilor: reducerea numărului de ore, crearea unui mod de predare mai interactiv, barierele interacțiunii la distanță.

Esențial depășirii unor obstacole precum pandemia este sentimentul de unitate. De aceea, ne punem întrebarea: cât de puternic este acest sentiment în comunitatea școlii din care facem parte? La această întrebare, participanții la sondaj au estimat pe o scară de la 1 la 10. Răspunsul cel mai popular a fost 7, un rezultat încurajator, dar care arată că mai este de lucru pe acest front.

Sistemul hibrid

Pentru mine, clasa a XII-a a început în sistem hibrid: jumătate de clasă era prezentă la școală, iar cealaltă jumătate urmărea lecția de acasă. Profesorii încercau din greu să gestioneze cele două grupuri, dar, inevitabil, am simțit că era imposibil să se păstreze unitatea clasei și egalitatea între elevi. Într-adevăr, dintre participanții la sondaj, **57% au fost de părere că profesorii nu s-au împărțit egal între cei din sistemul online și cei prezenți la școală.**

Pentru a aprofunda subiectul sistemului hibrid, am inclus în chestionar o întrebare liberă despre acesta. Pentru unii elevi, profesorii acordau mai multă atenție celor din clasă, cei din online rămânând în urmă cu materia, dar alte răspunsuri aduc în discuție anxietatea resimțită când celor de acasă li se verifica în mod constant atenția la oră. Un alt dezavantaj remarcat a fost programul epuizant, alternant: o săptămână ne trezeam mai devreme pentru a ajunge la școală, iar următoarea ne puteam trezi mai târziu pentru a ne conecta online la ore. Totuși, nu toți respondenții au fost împotriva sistemului hibrid: unii au apreciat faptul că era mai ușor de comunicat cu mai puțini elevi în clasă.

Utilizarea camerei video la ore

Participarea video la ore a constituit un subiect controversat în ultima perioadă. Cu camera pornită, ne simțim mai mult ca și cum am fi la școală, față în față cu profesorii și colegii. 34% din participanții la sondaj au fost de părere că participarea video la ore ridică nivelul de interacțiune. Deși utilă, deschiderea camerei video la lecții ar trebui să fie cel mult recomandată. Totuși, au existat cazuri când elevii s-au simțit obligați să-și deschidă camerele, ceea ce poate părea incomod, atacând limita între școală și casă. În acest sondaj, **41% consideră că pornitul camerei le afectează dreptul la libertate.**

Putem depăși această diferență de opinie prin discuții constructive. Pentru a încuraja participarea video la ore, un [studiu](#) al Universității Cornell recomandă comunicarea cu elevii pentru a le explica beneficiile interacțiunii video și utilizarea tehnicilor de învățare activă pentru menținerea atenției.

A fost greu și pentru profesori

Majoritatea respondenților înțeleg că adaptarea la predarea cursurilor de la distanță a fost o experiență solicitantă și pentru profesori. De aceea, participanții la sondaj s-au gândit ce ar face diferit pentru a ușura desfășurarea orelor dacă s-ar întoarce în momentul începerii pandemiei. Răspunsurile au avut un ton foarte pozitiv, elevii dând dovada de solidaritate față de profesori: ar acorda mai multă atenție orelor (17%), s-ar preocupa mai mult de organizarea timpului de

lucru și menținerea unei stări mentale pozitive (7%) sau ar comunica mai bine cu profesorii și colegii (4%).

În același timp, ei ar avea și câteva sfaturi pentru profesori în legătură cu eficientizarea educației online: mai multă răbdare/înțelegere, o predare mai condensată, mai multă interactivitate.

Limita școală – casă

Frontiera dintre școală și clasă a devenit tot mai difuză când am fost nevoiți să participăm la ore din propria cameră. Școala, un mediu care impune respect și o anumită conduită, s-a contopit cu mediul casei, unde suntem obișnuiți să fim mai relaxați. Întrepătrunderea acestor două medii a rezultat în anumite dificultăți prin estomparea rolurilor de elev și profesor, reducerea responsabilității și adoptarea unei atitudini derizorii față de școală. Următoarele citate ale participanților la sondaj surprind în mod expresiv aceste dificultăți, dar și cum le putem privi pozitiv, ca pe niște experiențe amuzante.

„Și-a pierdut cineva pisica și a început să o caute prin toată casa”

„Am dat test la biologie, iar un coleg și-a lăsat camera pornita în timp ce copia. Toți am încercat să îl atenționăm, însă se pare că degeaba, doamna tot l-a observat, însă bineînțeles nu l-a taxat, ba chiar a transformat-o într-o experiență amuzantă.”

„Asta mi s-a întâmplat mie: Eram în timpul orei de matematică și răspundeam la o problemă, și vine mama acasă și strigă în gura mare "HAIDEȚI LA MASAAAAA"”

„Trebuie să deschid microfonul și camera să spun prezent, dar pisica mea, Foxy, auzind voci din tabletă, dă cu nasul de ecran și se urcă pe tastatură. În loc să spun eu „Prezent”, a zis Foxy „Miau” cu camera deschisă.”

Concluzii

Pandemia de Covid-19 ne-a determinat să ne adaptăm prin utilizarea tehnologiei în educație. Un [studiu](#) publicat în Journal of Research on Technology in Education (concluzionează că tehnologia are avantaje precum: accesul la informație, interactivitate și structurarea timpului profesorului. Într-adevăr, printre răspunsurile sondajului, am primit unele păreri cum că proiectele cresc nivelul de interacțiune, deoarece presupun prezentarea în fața unei audiențe. Mai mult, se poate vedea că elevii au avut mai mult timp liber, deși cantitatea de teme a crescut, sugerând eficiența utilizării tehnologiei pentru învățare. Într-adevăr, unele răspunsuri la sondaj

au remarcat că platformele digitale au reprezentat o modalitate eficientă de centralizare a informației.

Experiența orelor online ne învață despre gestionarea timpului: studiul de la distanță a creat timp în plus, dar acesta nu a fost ușor de gestionat. Un [articol](#) din *European Journal of Psychology of Education* arată că efortul conștient și chiar antrenamentul în direcția gestionării timpului au un impact pozitiv asupra performanțelor academice ale studenților. Așadar, dacă se vor introduce tehnici digitale de educație în viitorul învățământului românesc, iar cantitatea de timp liber va crește, ar fi nevoie, concomitent, să se adauge cursuri de gestionare a timpului în programa de studiu.

Chiar dacă ne întoarcem treptat la normalitate, putem reține unele aspecte ale educației online. Ne putem propune să integrăm mai mult tehnologia în procesul de învățare, să acordăm atenție gestionării timpului, să luăm părerea celorlalți în considerare, dar și să apreciem mai mult posibilitățile de interactivitate pe care ni le oferă școala în format fizic. Astfel, interacțiunea dintre elevi și conexiunea elev-profesor se dovedește a unul dintre cele mai importante elemente în educație.

Referințe

Frank R. Castelli, Mark A. Sarvary (2020): Why students do not turn on their video cameras during online classes and an equitable and inclusive plan to encourage them to do so, *Ecology and Evolution*, <https://doi.org/10.1002/ece3.7123>

Katherine McKnight, Kimberly O'Malley, Roxanne Ruzic, Maria Kelly Horsley, John J. Franey & Katherine Bassett (2016): Teaching in a Digital Age: How Educators Use Technology to Improve Student Learning, *Journal of Research on Technology in Education*, <https://doi.org/10.1080/15391523.2016.1175856>

Alexander Häfner, Armin Stock, Verena Oberst (2014): Decreasing students' stress through time management training: an intervention study, *European Journal of Psychology of Education*, <https://doi.org/10.1007/s10212-014-0229-2>

*Cercetare realizată Antonia Ghiță, voluntară în cadrul proiectului UNITED, implementat de Asociația Young Initiative.